

SeniorArbejdsLiv

TrygFonden

Professor Lars L. Andersen

Formål

1. Belyse Push og Stay mekanismer blandt seniorer
2. Understøtte en politisk og samfundsmæssig debat om seniorers rolle på det fremtidige arbejdsmarked.

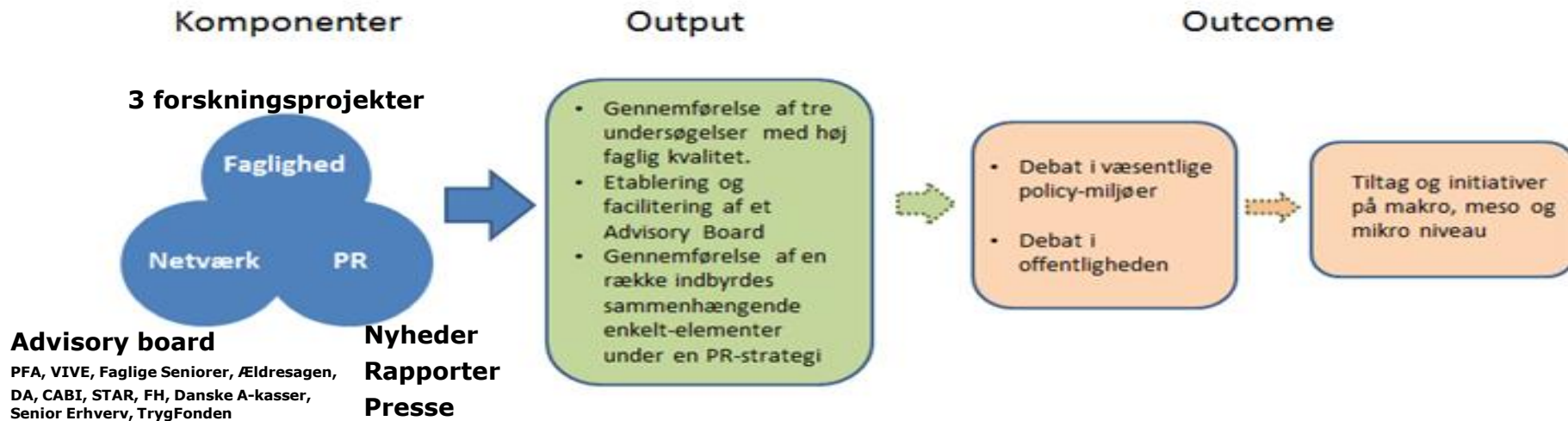
Projektet vil dermed potentielt kunne bidrage til at skabe nogle mere socialt bæredygtige tilbagetrækningsmønstre og livsvilkår blandt danske seniorer.

Interview medarbejdere og ledere (Team Arbejdsliv)

Spørgeskema medarbejdere (NFA)

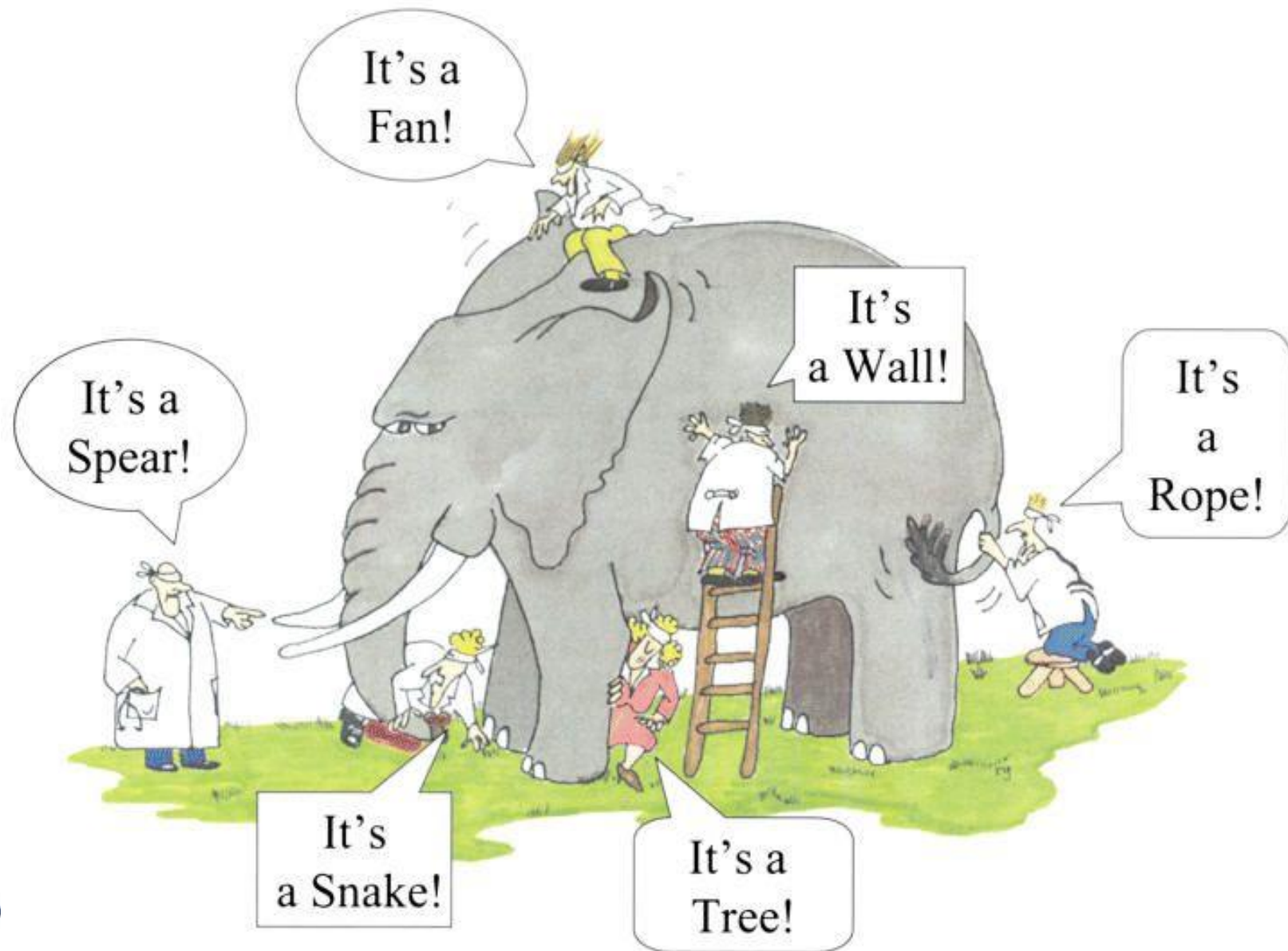
Spørgeskema ledere (AAU)

Tværgående kommunikationsindsats (NFA)

Første resultater fra SeniorArbejdsLiv - medarbejderundersøgelsen

Spørgeskemasvar fra ca. 13,000 beskæftigede +50 årige

Smerte

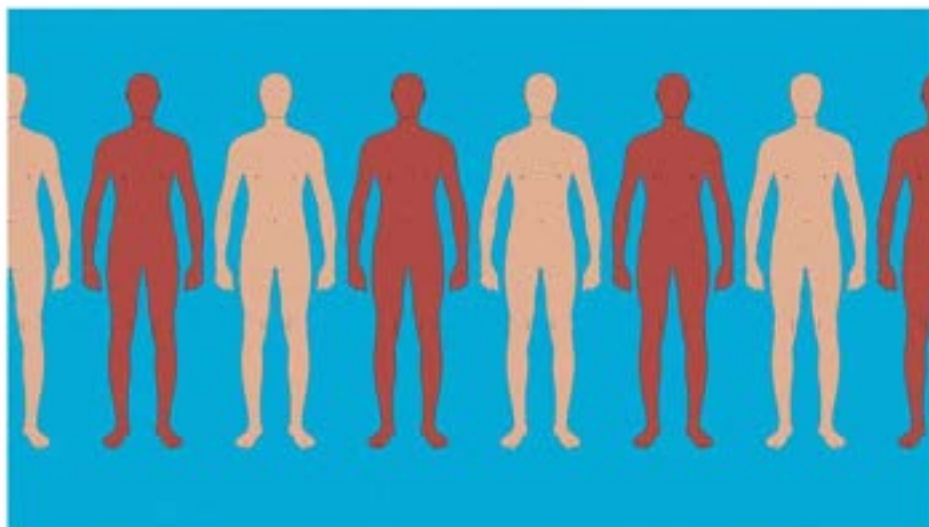
Længere til pension

SE TEN

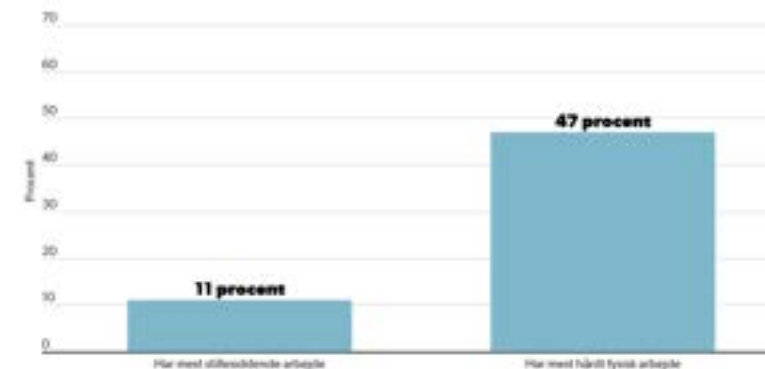
Ældre medarbejdere i ny undersøgelse: Halvdelen har smerter hver uge

Især ældre med tungt og fysisk krævende arbejde døjer med hyppige smerter.

Der er stor forskel på, hvor stor en andel af medarbejderne i de enkelte brancher der har smerter. (Foto: Astak Elias Kelikka © DR Nyheder)

Andel der er begrænset af smerter i arbejdet

Kilde: Tal fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Livsstil

Er folk blevet vanvittige? Højere automatisk pension fordi man ryger og drikker mere end gennemsnittet og ikke kan leve op til kravene for at få førtidspension?

♡ 232 15.08 - 29. jan. 2019 ⓘ

💬 106 personer taler om dette >

Livsstil

	Mest <u>stillesiddende</u> arbejde, som ikke kræver fysisk anstrengelse	Mest <u>stående eller gående arbejde</u> , som ellers ikke kræver fysisk anstrengelse	Stående eller gående arbejde med en del <u>løfte- eller bærearbejde</u>	<u>Tungt eller hurtigt arbejde</u> , som er fysisk anstrengende
Rygning	15	20	24	27
Alkohol	18	14	11	10

Livstil har mindre betydning for smerter på jobbet

	Folk med SUND livsstil* - begrænset i arbejdet pga. smerter (andel i %)	Folk med USUND livsstil* - begrænset i arbejdet pga. smerter (andel i %)
Mest stillesiddende arbejde, som ikke kræver fysisk anstrengelse	10	14
Mest stående eller gående arbejde, som ellers ikke kræver fysisk anstrengelse	17	22
Stående eller gående arbejde med en del løfte- eller bærearbejde	29	33
Tungt eller hurtigt arbejde, som er fysisk anstrengende	46	48

Kilde: Forskningsprojektet SeniorArbejdsLiv, som er støttet af TrygFonden.

Note: Sund livsstil defineres som folk, der ikke ryger, ikke drikker mere end Sundhedsstyrelsen anbefaler og dyrker motion. U livsstil defineres som folk der ryger og/eller drikker mere end det anbefalede og/eller ikke dyrker motion.

 Del

avisen.dk
vores arbejdsliv

Muligheder på arbejdspladsen

Mest slidte ældre får mindst hjælp

Ny forskning viser, at dem med det mest fysisk anstrengende arbejde oplever at have færrest muligheder for at gå ned i tid, få efteruddannelse eller skifte jobområde.

SARA KROGH

ELISABETH ASTRUP

KIRSTEN NILSSON

Nedsat arbejdstid, fysisk træning eller rådgivning om arbejdslivet som senior.

Det er noget af det, arbejdspladser kan tilbyde de ansatte for at forebygge nedslidning og udskyde det tidspunkt, hvor medarbejderen går på efterløn eller pension.

Men ny forskning viser, at ansatte med det mest fysisk anstrengende arbejde - eksempelvis tømrere, murere, plejepersonale og folk, som gør rent - oplever at have de dårligste muligheder for at tilpasse deres arbejde, så de undgår nedslidning. Og det er selvmodsigt, mener professor Lars L. Andersen, fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, som står bag forskningen.

»Der er et paradoks mellem, hvem der har behov, og hvem der har muligheder. Dem med det mest fysisk krævende arbejde kan hurtigt blive ladet i stikken, fordi de simpelthen ikke har de samme muligheder som andre«, siger forskeren.

Over 12.000 personer over 50 år har i forskningsprojektet SeniorArbejdsliv svaret på, hvilke af 15 forskellige tiltag der

er mulighed for på deres arbejdsplads. Og hele 37 procent af lønmodtagerne med det hårdeste arbejde oplever ikke at have én eneste af de 15 muligheder, forskerne opregner.

Til sammenligning er det kun 20 procent af dem med det mindst anstrengende arbejde, som anfører, at de ingen af de 15 muligheder har. Professor Lars L. Andersen er overrasket over, hvor stor forskel der er.

»Det er værd at undersøge, om ikke det kan være en god investering for samfundet, hvis man bruger flere ressourcer på at give dem, som har fysisk hårdt arbejde, flere muligheder.

Politikerne taler ofte om, at ansatte kan skifte arbejdsopgaver for at undgå nedslidning, men ifølge tallene er det en mulighed for de færreste, fremhæver forskeren.

»Hvis de fleste oplever, at de ikke har mulighed gennem arbejdspladsen for at lave et sådant sporskifte, bliver det nok svært for den enkelte.

Politikerne tøver med at blande sig
Spørgsmålet om nedslidning og pensi-

onsalder er blevet et centralt politisk emne. Socialdemokratiets beskæftigelsesordfører, Leif Lahn, mener, at undersøgelsen viser vigtigheden af et forslag fra partiet om en differentieret pensionsalder, som giver nedslidte ret til at trække sig tilbage tidligere. Derudover mener han, at det primært er en opgave for arbejdsmarkedets partier.

»Langt hen ad vejen er det bedst at gøre det på den enkelte arbejdsplads. Men jeg ser gerne, at vi gør mere, så hvis arbejdsmarkedet partier peger på noget, vil vi se, om det er politisk muligt.

Beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen (V) peger også først og fremmest på, at de, der forhandler overenskomster, har ansvaret. Der er stor forskel på fagforbundenes fokus på senioren, ligesom arbejdsgiverne har ansvar for at prioritere en aktiv seniorpolitik, siger han. Og så skal der politisk findes en løsning for dem, der er for nedslidte.

»Vi skal sikre, at de nedslidte får mulighed for at træde ud, hvis deres helbred ikke tillader, at de kan arbejde mere.

Men hele brancher med fysisk tungt ar-

Dem med det mest fysisk krævende arbejde kan hurtigt blive ladet i stikken, fordi de simpelthen ikke har de samme muligheder som andre
Lars L. Andersen, professor

I Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH) - fusionen af LO og FTF - kalder næstformand Morten Skov Christiansen tallene for deprimerende. Han mener dog ikke, at det er noget, fagbevægelsen kan ændre, for der er allerede seniorpolitik i mange overenskomster, forklarer han.

»Det her bunder i kulturen på den enkelte arbejdsplads, og om arbejdsgiveren

bejde skal ikke have en sådan rettighed, mener ministeren.

»Vi skal have en individuel tilgang til tingene. Man kan ikke sige, at fordi man er i en bestemt branche, bliver man nedslidte.

Spørger man arbejdsmarkedets partier, er der dog uenighed - både om problemet og om løsningen.

Hovedorganisation (FH) - fusionen af LO og FTF - kalder næstformand Morten Skov Christiansen tallene for deprimerende. Han mener dog ikke, at det er noget, fagbevægelsen kan ændre, for der er allerede seniorpolitik i mange overenskomster, forklarer han.

»Det her bunder i kulturen på den enkelte arbejdsplads, og om arbejdsgiveren

er interesseret i at indføre seniorpolitiske tiltag. Hvis arbejdsgiverne har så meget brug for arbejdskraft, som de hele tiden siger, er det tudesotset, at de ikke gør mere for at fastholde senioren«, mener Morten Skov Christiansen.

De ansattes eget ansvar

I Dansk Arbejdsgiverforening mener viceadministrerende direktør Pernille Knudsen, at de fleste lønmodtagere er sikret samme seniorpolitik via deres overenskomst.

Tallene er derfor snarere udtryk for, at ikke alle kender deres mulighed.

»Der er tale om rettigheder, og så er det ikke noget, virksomheden kan vælge til eller fra. Og generelt vil arbejdsgiverne strække sig langt for at få arbejdskraft ud af folk og fastholde dem, for de ikke har råd til andet. Hvis folk ikke kender deres muligheder, er det ikke kun arbejdsgiverens problem; det har man også selv et ansvar for at finde ud af.

sara.krog@pol.dk
elisabeth.astrup@pol.dk
kirsten.nilsson@pol.dk

Ældre medarbejders muligheder for at undgå nedslidning

ARBEJDETS KARAKTER

12.583 personer over 50 år, som er i arbejde, har svaret Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø på, hvilke muligheder de har på deres arbejdsplads for at tilpasse arbejdet til seniorlivet

MULIGHEDER	SVAR I PROCENT	Mest <u>stillesiddende</u> arbejde, som ikke kræver fysisk anstrengelse	Mest <u>stående eller gående arbejde</u> , som ellers ikke kræver fysisk anstrengelse	Stående eller gående arbejde med en del <u>løfte- eller bærearbejde</u>	<u>Tungt eller hurtigt arbejde</u> , som er fysisk anstrengende
Seniorrådgivning, f.eks. fra intern eller ekstern konsulent		13	7	4	1
Nedsat arbejdstid med økonomisk kompensation		8	7	6	6
Nedsat arbejdstid uden økonomisk kompensation		31	28	21	16
Fleksible arbejdstider		39	19	14	9
Kompetenceudvikling/efteruddannelse		21	14	11	9
Ekstra fridage/mere ferie		25	21	18	13
Nedsættelse af arbejdsbyrde og ansvar		11	8	7	6
At skifte jobområde		9	6	6	6
Lønforbedring		4	4	3	5
Bonus stillet i udsigt, hvis du trækker dig senere tilbage		2	2	2	2
Fysisk træning/motion		17	11	11	8
Behandlingsordning (fysioterapi, psykolog e.l.)		29	21	24	20
Rygestopkursus		11	10	10	8
Sund kost/kostvejledning		9	5	4	3
Sundhedstjek		14	10	10	8
Ingen af ovenstående		20	25	29	37

Kilde: Tallene kommer fra forskningsprojektet SeniorArbejdsLiv, som er støttet af TrykFonden. Professor Lars Andersen fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø har stillet tallene til rådighed for Politiken

Grafik: Jens B. March

DANSK
ARBEJDSGIVERFORENING

—
OVERENSKOMST OG ARBEJDSRET

FLERE SENIORER SKAL KENDE DERES MULIGHEDER

13. marts 2019 - Debatindlæg

[Print](#) | [Del](#) | [Tilmeld nyhedsbrev](#)

Det er ganske enkelt misforstået. Så kort kan konklusionen i en ny undersøgelse fra SeniorArbejdsliv opsummeres. I undersøgelsen, der bl.a. er omtalt på Avisen.dk, konkluderes det, at danskere i stillesiddende arbejde har markant bedre muligheder for at tilpasse deres hverdag end dem, der har et mere fysisk arbejdsliv, hvor de går, står og løfter.

Har din arbejdsplads en nedskreven seniorpolitik?

	Mest <u>stillesiddende</u> arbejde, som ikke kræver fysisk anstrengelse	Mest <u>stående eller gående arbejde</u> , som ellers ikke kræver fysisk anstrengelse	Stående eller gående arbejde med en del <u>løfte- eller bærearbejde</u>	<u>Tungt eller hurtigt arbejde</u> , som er fysisk anstrengende
Ja	38	34	28	24
Nej	38	33	37	36
Ved ikke	25	33	36	40

Arbejdsevne

Fleere partier overvejer en strategi af regierne for at... NATIONAL side 12-13

London er præget af drama før historisk brexit-afstemning.

I 2018 fik ingen debut - nu er Robert Skov og to andre nye udtaget til landsholdet. SPORT side 22

• Kun 5% af de 62-64 årige har markant nedsat arbejdsevne

FOTO: ALEXANDER NEMENKIN/AP

Socialdemokratiets plan vil give tidlig pension til raske danskere

Såfter for at sende 20 pct. af en årgang på tidlig pension, men kun 5 pct. melder en markant nedsat arbejdsevne.

**NIKOLAJ BYTGAARD
SEPER SKOV**
nikolaj.bytgaard@politikerne.dk

Mere 5.000 mand mere i forsikringen vil give tidlig tilkøbspension til op mod hver

1000 mand, fordi de er raske, så kvinder kan erstatte, så deres arbejdsevne er stærkere end hos mændene.

Den tidlige tidlige tilkøbspension vil kunne erstatte sig tidligere tilbagetrædelse, hvis 5-pct-planen bliver til virkelighed.

«Man kommer til at give tidlig pension til en hel del mennesker, som har et sundt marked helbred», vurderer jørgen sundhedsstatistik, ledende forskningscenter, der har

stillet i en kommission om ny pension.

Socialdemokratiets vil bringe 5 pct. af den nye årgang til tidlig pension. Det kan tidlige Mogens Frandsen beslutte for, at op mod 20 pct. af en årgang kan gå på pension, så der kan gøres de pensionsudgifter. Nu vil fra forsikringsmyndigheden pensionarbejdere bliver modtaget, at blot 5 pct. af de 62-64-årige levestandarderne, som foreslår i lønne-omgang er raske mod, arbejdsevne, så deres arbejds-

evne er halveret eller mere.

«Når man arbejder er nok den indikator, der kommer senere på en vis, som folk er raske», siger Lars Andersen, der er professor ved Det Nationale Forsikringscenter for Arbejdsmiljø.

Den tidlige tilkøbspension skal bruges på objektive kriterier, så den tidlige pension, der har været over 40 år på arbejdsmarkedet. Men hvis man lever en normal, som ikke er raske til

den individuelle liv, «end, lever man at bruge penge på noget, som ikke er nødvendigt», vurderer Michael Svane, formand for de økonomiske eksperter.

«Det er penge, som kunne være brugt på mere værdifulde ting», siger han.

Martin Lindqvist (S), medlem af Folketinget i Socialdemokratiets gruppe, har det som mål, at en stor gruppe kan sende nogle stude danske til tidlig pension.

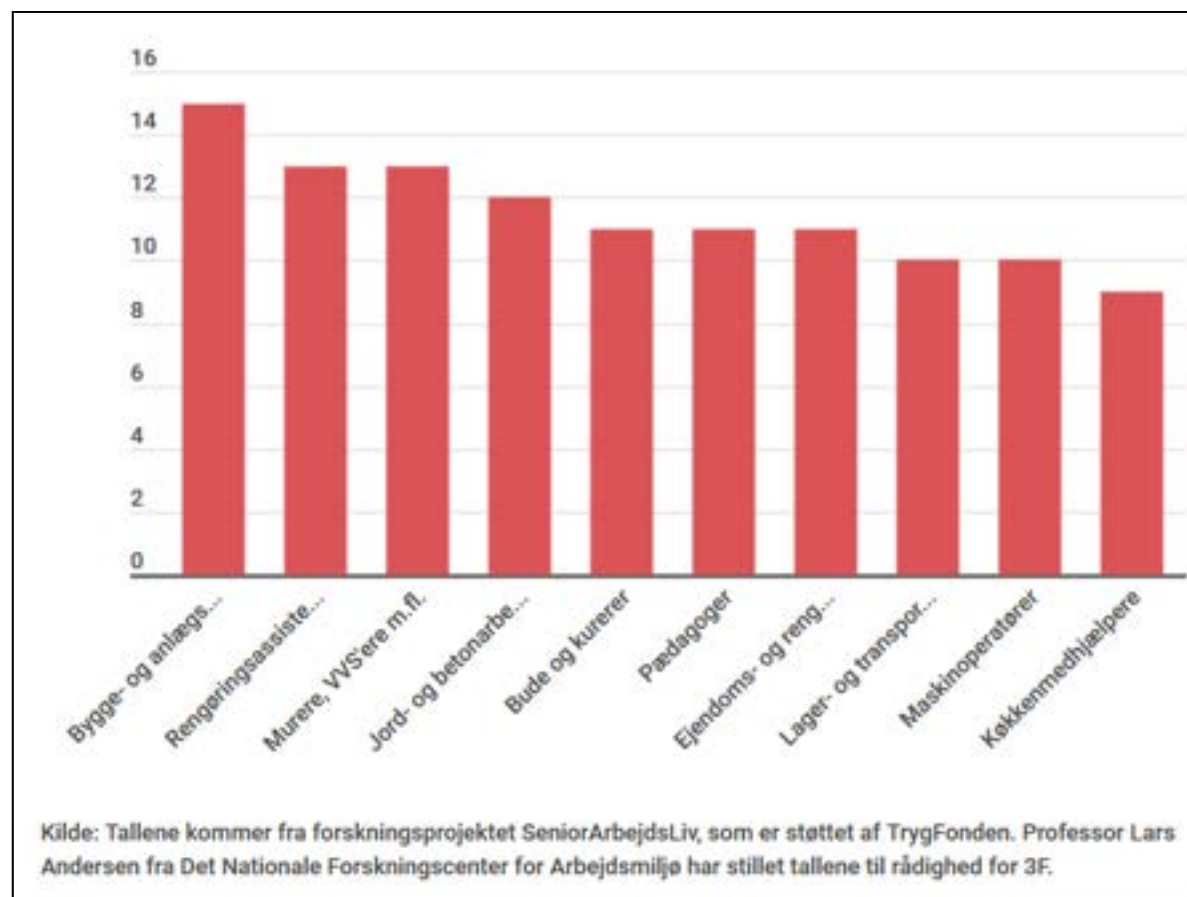
«Men det betyder at stude vælger og skaber en økonomi, så vil jeg ikke lade mig af stude, hvis jeg ser en enkelt mand og mere pension i TV Avisen, der siger: 'Nu har jeg brugt Mogens Frandsens til tidlig tilkøbspension, så nu er jeg klar til at spille golf'»

5000 mand hurtigere - og sender raske på tidlig pension
INDELAN, side 6-7

TEMA SLIDT NED

Tusindvis af arbejdere føler sig nedslidte

Hver 10. arbejder inden for en række job har kun halvdelen eller slet ingen arbejdsevne tilbage. Det viser et nyt forskningsprojekt.

Forventet afgang fra arbejdsmarkedet

Hvor mange forventer at forlade arbejdsmarkedet før folkepensionsalderen

Mest <u>stillesiddende</u> arbejde, som ikke kræver fysisk anstrengelse	Mest <u>stående eller gående arbejde</u> , som ellers ikke kræver fysisk anstrengelse	Stående eller gående arbejde med en del <u>løfte- eller bærearbejde</u>	<u>Tungt eller hurtigt arbejde</u> , som er fysisk anstrengende
48	52	56	61

Hvor mange forventer at forlade arbejdsmarkedet efter folkepensionsalderen

Mest <u>stillesiddende</u> arbejde, som ikke kræver fysisk anstrengelse	Mest <u>stående eller gående arbejde</u> , som ellers ikke kræver fysisk anstrengelse	Stående eller gående arbejde med en del <u>løfte- eller bærearbejde</u>	<u>Tungt eller hurtigt arbejde</u> , som er fysisk anstrengende
22	19	14	12

Hvad får de ældre medarbejdere til at gå?

B6: Du skrev, at du forventer at forlade arbejdsmarkedet, når du er [svar fra A5] år. Vælg de grunde der kan have betydning for dette.	I arbejde
B6_1: Dårligt fysisk helbred (1)	18
B6_2: Dårligt psykisk helbred (2)	5
B6_3: At du ikke trives på arbejdspladsen (3)	9
B6_4: Det er almindeligt at man går på det alderstrin inden for dit arbejdsområde (4)	11
B6_5: Mulighed for at få efterløn (5)	20
B6_6: Mulighed for at få pension (6)	27
B6_7: Økonomiske overvejelser (7)	20
B6_8: Gode fratrædelsesvilkår på arbejdspladsen (8)	6
B6_9: Ønske fra ægtefælle (9)	7
B6_10: Ophør af ansættelse (10)	4
B6_11: Efter ønske fra arbejdspladsen (11)	2
B6_12: At du ikke længere vil kunne klare arbejdet (12)	25
B6_13: For at gøre plads til yngre medarbejdere (13)	11
B6_14: At du selv vil bestemme, hvad du skal foretage dig (14)	48
B6_15: At kunne få mere tid til fritidsinteresser (15)	43
B6_16: Ingen af ovenstående (16)	4

B6: Du skrev, at du forventer at forlade arbejdsmarkedet, når du er [svar fra A5] år. Vælg de grunde der kan have betydning for dette.	Mest stillesiddende arbejde, som ikke kræver fysisk anstrengelse	Mest stående eller gående arbejde, som ellers ikke kræver fysisk anstrengelse	Stående eller gående arbejde med en del løfte- eller bærearbejde	Tungt eller hurtigt arbejde, som er fysisk anstrengende
B6_1: Dårligt fysisk helbred (1)	13	16	28	33
B6_2: Dårligt psykisk helbred (2)	5	5	4	6
B6_3: At du ikke trives på arbejdspladsen (3)	10	8	6	8
B6_4: Det er almindeligt at man går på det alderstrin inden for dit arbejdsområde (4)	11	11	9	11
B6_5: Mulighed for at få efterløn (5)	16	22	26	22
B6_6: Mulighed for at få pension (6)	29	27	24	22
B6_7: Økonomiske overvejelser (7)	24	19	15	9
B6_8: Gode fratrædelsesvilkår på arbejdspladsen (8)	7	6	4	4
B6_9: Ønske fra ægtefælle (9)	8	6	5	3
B6_10: Ophør af ansættelse (10)	5	4	3	3
B6_11: Efter ønske fra arbejdspladsen (11)	3	2	1	2
B6_12: At du ikke længere vil kunne klare arbejdet (12)	18	24	36	46
B6_13: For at gøre plads til yngre medarbejdere (13)	10	12	11	10
B6_14: At du selv vil bestemme, hvad du skal foretage dig (14)	56	49	36	24
B6_15: At kunne få mere tid til fritidsinteresser (15)	51	42	32	23
B6_16: Ingen af ovenstående (16)	3	4	4	3

Hvad kan få de ældre medarbejdere til at blive?

B7: Du skrev, at du forventer at forlade arbejdsmarkedet, når du er [svar fra A5] år. Vælg de grunde der kunne gøre, at du ville blive længere på arbejdsmarkedet. Hvis	I arbejde
B7_1: ... arbejdet var mindre fysisk anstrengende (1)	16
B7_2: ... arbejdet var mindre psykisk anstrengende (2)	14
B7_3: ... arbejdstiden blev bedre tilrettelagt i forhold til dine behov (3)	34
B7_4: ... der var mulighed for længere ferier (4)	28
B7_5: ... der var mulighed for flere seniordage (5)	40
B7_6: ... der blev sat større pris på dit arbejde (6)	12
B7_7: ... ledelsen ønskede at jeg blev længere (7)	14
B7_8: ... du fik større indflydelse på arbejdets tilrettelæggelse (8)	12
B7_9: ... der var mindre krav til omstilling og forandring (9)	10
B7_10: ... der var større faglige udfordringer (10)	4
B7_11: ... der var opbakning fra ægtefælle/samlever/partner (11)	6
B7_12: ... dit helbred havde været bedre (12)	15
B7_13: ... dine muligheder for efter- og videreuddannelse var bedre (13)	5
B7_14: ... du fik betalt et uddannelsesforløb til at kunne varetage et andet job (ikke nød	6
B7_15: ... det økonomisk bedre kunne betale sig (15)	29
B7_16: Ingen af ovenstående (16)	20

B7: Du skrev, at du forventer at forlade arbejdsmarkedet, når du er [svar fra A5] år. Vælg de grunde der kunne gøre, at du ville blive længere på arbejdsmarkedet. Hvis	Mest stillesiddende arbejde, som ikke kræver fysisk anstrengelse	Mest stående eller gående arbejde, som ellers ikke kræver fysisk anstrengelse	Stående eller gående arbejde med en del løfte- eller bærearbejde	Tungt eller hurtigt arbejde, som er fysisk anstrengende
B7_1: ... arbejdet var mindre fysisk anstrengende (1)	3	12	38	51
B7_2: ... arbejdet var mindre psykisk anstrengende (2)	15	17	11	16
B7_3: ... arbejdstiden blev bedre tilrettelagt i forhold til dine behov (3)	39	33	26	24
B7_4: ... der var mulighed for længere ferier (4)	37	24	19	12
B7_5: ... der var mulighed for flere seniordage (5)	45	42	34	27
B7_6: ... der blev sat større pris på dit arbejde (6)	11	12	12	15
B7_7: ... ledelsen ønskede at jeg blev længere (7)	20	13	7	6
B7_8: ... du fik større indflydelse på arbejdets tilrettelæggelse (8)	12	13	9	10
B7_9: ... der var mindre krav til omstilling og forandring (9)	11	13	8	8
B7_10: ... der var større faglige udfordringer (10)	6	4	3	3
B7_11: ... der var opbakning fra ægtefælle/samlever/partner (11)	8	5	4	2
B7_12: ... dit helbred havde været bedre (12)	10	13	23	33
B7_13: ... dine muligheder for efter- og videreuddannelse var bedre (13)	5	6	4	5
B7_14: ... du fik betalt et uddannelsesforløb til at kunne varetage et andet job (ikke nød	5	7	6	8
B7_15: ... det økonomisk bedre kunne betale sig (15)	31	27	26	21
 B7_16: Ingen af ovenstående (16)	19	21	21	15

SeniorArbejdsLiv er støttet af TrygFonden.

**Projektleder og kontaktperson for
medarbejderundersøgelsen:**

Lars Andersen, lla@nfa.dk